

# Choińska-Mika, Jolanta

---

"Pamiętnik sekretarza ambasady francuskiej w Polsce pod koniec panowania Jana III oraz w okresie bezkrólewia w wolnej elekcji po jego zgonie (1694-1698)", M. de Mongrillon, z fr. przeł., oprac. i wstępem opatrzyła Łucja Częściki, Wrocław [etc.] 1982 : [recenzja]

---

Przegląd Historyczny 75/2, 368

---

1984

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

Interesujące, „nieopatrzone” ilustracje, włączone w tekst, pochodzą przeważnie z Gabinetu Rycin Stanisława Augusta.

R. K.

M. de Mongrillon, *Pamiętnik sekretarza ambasady francuskiej w Polsce pod koniec panowania Jana III oraz w okresie bezkrólewia i wolnej elekcji po jego zgonie (1694—1698)*, z francuskiego przełożyła, opracowała i wstępem opatrzyła Lucja Częścik, Zakład Narodowy im. Ossolińskich—Wydawnictwo, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk—Łódź 1982, s. 136.

O autorze omawianego pamiętnika, panu de Mongrillon wiemy bardzo mało — tyle tylko, ile sam napisał w swej relacji. Dokładna kwerenda przeprowadzona przez Lucję Częścik we francuskich wydawnictwach genealogicznych też nie dała pozytywnego rezultatu. Nie znamy nawet imienia autora pamiętnika, nie mówiąc już o innych szczegółach biograficznych. Niewiele więcej informacji posiadamy na temat jego działalności publicznej — należał do pomocniczej służby dyplomatycznej Ludwika XIV i był człowiekiem do zadań specjalnych.

Do Polski przyjechał w lipcu 1693 u boku Melchiora Polignaca i wraz z nim działał na rzecz odbudowy silnego stronnictwa francuskiego w Rzeczypospolitej. Oczywiście nie znał całości spraw związanych z misją Polignaca i jego pracami w Polsce, lecz (jak pisze Ł. Częścik we „Wstępie”, „łowił jedynie okruchy, jakie do niego docierały” (s. 22). Mimo to, przebywając kilka lat na dworze polskim, mógł de Mongrillon obserwować z bliska główne postaci życia politycznego Rzeczypospolitej, rodzinę królewską, ludzi związanych z dworem. Im też poświęca w swej relacji najwięcej miejsca, wykazując przy tym „zadziwiająco znajomość genealogii poszczególnych osób. Znał dokładnie koligacje różnych rodzin i nie popełnił poważniejszego błędu” (s. 19).

Pamiętnik, pełen dygresji, anegdot, plotek, powierzchownych i jednostronnych sądów Francuza na temat polskich problemów politycznych, wymaga krytycznej lektury. Jest jednak źródłem niezwykle ciekawym, oddającym sposób myślenia, mentalność pewnego kręgu ludzi, jaki niewątpliwie stanowili Francuzi, spełniający pojedyncze zadania polityczne w Rzeczypospolitej.

I dlatego dobrze się stało, że dzięki Ł. Częścik, pamiętnik de Mongrillon został udostępniony większemu gronu czytelników. Dodatkową zaletę pracy stanowi, zamieszczony na końcu, wykaz siedemnastowiecznych relacji, opracowań i pamiętników, będących dziełem autorów francuskich a dotyczących Polski, wydanych drukiem od wieku XVII do czasów współczesnych.

J. Ch.-M.

Jan Baszkiewicz, *Ludwik XVI*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich—Wydawnictwo, Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk—Łódź 1983, s. 300.

Kolejna, z licznych ostatnio biografii czasów Rewolucji Francuskiej, poświęcona jest osobie, z pozoru mało ciekawej i frapującej, Ludwikowi XVI. W ogromnej większości monografii historycznych był on oceniany jednoznacznie negatywnie. Król, słaby i niezdeterminowany, nie mający własnej koncepcji losów Fracji, budził nie tylko niechęć i pogardę współczesnych, ale także i historyków. W opinii Baszkiewicza Ludwik zaprzepaścił cztery wielkie szanse polityczne. Pierwsza z nich